

Vnde Isaiâs cap. 53. 7. *Sicut ovis ad occisionem ducetur, & quasi agnus coram torquente se obtumescet, & non aperiet os suum.* Octauò, quod tamen innocens fuerit, tamen cum latronibus deputatus sit. Hoc significat Hircus, qui loco Agni Paschalis offerri poterat. Hircus enim animal foetidum est. Nonò, quod crura eius non sint fracta. Hoc significat Agnus Paschalis, de quo scriptum est Exodi 12. 46. *Os non comminuetis ex eo.* Decimò, quòd se totum Patri obtulerit, nulla parte sibi referuata. Hoc significat omnia holocausta.

44. Similiter in sacrificio incruento multa spectari possunt. Primò, quod quotidie offeratur in Eucharistia. Hoc significat iuge sacrificium, de quo supra. Secundò, quòd caro Christi verè cõedatur in hoc sacrificio, Ioan. 6. 55. *Caro mea verè est cibus.* Hoc significat caro Agni Paschalis, quæ verè comedebatur ab offerentibus. Tertio, quòd Christus sumatur sub specie panis & vini. Hoc significat sacrificium Melchisedech, qui panem & vinum obtulit. Quartò, quòd comesturi ex hoc sacrificio, debeant esse puri à peccatis, ne indignè accedant. 1. Corinth. 11. 29. *Qui enim manducat & bibit indignè, iudicium sibi manducat & bibit, non diiudicans Corpus Domini.* Hoc significat sanctificatio filiorum Iob. Quintò, quod debeant habere veram contritionem & dolorem de peccatis præteritis. 1. Corinth. 11. 28. *Probet autem seipsum homo.* Hoc significant lactuca agrestes in esu Agni Paschalis. Sextò, quod debeant esse parati ad currendam viam mandatorum Dei, & contendere ad cœlestia. Hoc significant Iudæi, qui accincti lumbis, & calceati, & tenentes baculum

lum in manibus, festinanter comedebant Agnum Paschalem. Hæc ferè præcipua sunt. Alia minutiora omitto.

CAPVT XIV.

De Sacramentis Mosâicis.

1. ACRAMENTA sunt quædam externa signa seu ceremoniæ, quæ ex Dei institutione habent vim significandi & efficiendi aliquam sanctitatem, vt passim docent Theologi. Est autem duplex sanctitas. Vna vera & interna, quæ est idem, quod gratia iustificans. Altera legalis & externa, quæ consistit in quadam munditiâ legali, id est, à lege Mosâica præscripta. Sicut enim lex Mosâica reputabat quosdam immundos seu irregulares, qui hoc vel illo modo affecti essent, aut certa quædam opera facerent: Ita etiam reputabat quosdam mundos & sanctos, si certas quasdam ceremonias à Deo institutas vsurparent. Hoc posito, quæritur primò, Quæ & quot fuerint Sacramenta Mosâica. Secundò, Quam vim & efficaciam sanctificandi habuerint. Tertio, An fuerint tam perfecta, quam nostra Sacramenta. Quartò, Quid de singulis in particulari statuendum sit.

QVÆSTIO I.

Quæ & quot fuerint Sacramenta
Mosaïca.

1. **G**eneratim loquendo, fuerunt duplicia. Quædam pertinebant ad totum populum, vt Circumcisio, Esus Agni Paschalis, Purificationes ab externis immunditiis, Expiationes à peccatis. Quædam ad Ministros Synagogæ, vt Consecratio Sacerdotum, Ablutio manuum ac pedum, rasio pilorum, esus panum propositionis, & quotundam aliorum, quæ Sacerdotum vsibus deputabantur. (Diuus Thomas in 1.2. quæst. 102. art. 5.)

2. Hæc omnia erant figuræ seu typi Sacramentorum nouæ legis. Nam primò, Circumcisio erat figura Baptismi. 2. Esus Agni Paschalis, & esus panum propositionis, figura Eucharistiæ. 3. Purificationes & expiationes, figura pœnitentiæ. 4. Consecratio Sacerdotum, figura sacri Ordinis. (D. Thomas ibidem art. 5. ad 3.)

3. Quæres, cur nulla fuerit figura reliquorum Sacramentorum, vt Confirmationis, Extremæ Vnctionis, & Matrimonij? D. Thomas assignat hanc causam; quia Confirmatio est Sacramentum plenitudinis gratiæ. (Galat. 4. 4. & Hebr. 7. 19.) Similiter, Exrema Vnctio est quasi immediata quædam preparatio ad introitum regni cœlestis. At in Vet. Test. nemini patebat introitus in regnum cœleste, quia ianua regni cœlestis nondum

nondum erat aperta, eò quod Christus nondum persoluerat pretium redemptionis nostræ, per effusionem sui Sanguinis. (Heb. 9. 8. & cap 10. 19.) Denique, Sacramentum Matrimonij significat indissolubilem coniunctionem Christi cum Ecclesia, quam Matrimonium Iudæorum non poterat significare, quia per libellum repudij poterat dissolui. (Deut. 24. 1.)

4. Dices 1. Videntur plura fuisse Sacramenta, quam quæ iam enumerata sunt; vt Manna, & aqua scaturiens de petra, quæ erant figuræ Sacramenti Eucharistiæ. Respondeo. Erant quidem figuræ Sacramenti Eucharistiæ, vt bene obiicitur; sed tamen non erant propriè Sacramenta. Non enim erant externæ ceremoniæ à Deo institutæ, quæ ordinariè deberent vsurpari, quamdiu duraret Synagoga. Nota. In V. T. fuerunt duplices figuræ nostrorum Sacramentorum. Quædam erant figuræ & Sacramenta simul; vt Circumcisio, Esus Agni Paschalis, & reliqua superius enumerata. Quædam non erant Sacramenta, sed tantum figuræ; quo pacto transitus maris rubri erat figura Baptismi: Et Manna, figura Eucharistiæ. Neutrum tamen Sacramentum. (D. Thomas 3. par. quæstione 70. articulo 1. ad 2.)

5. Dices 2. Si non fuerunt alia Sacramenta Mosaïca, quam quæ enumerata sunt; necesse est, pauciora fuisse Mosaïca, quam sint nostra, quod est contra Augustinum in Plal. 73. asserentem, plura fuisse Mosaïca. Sequela patet, quia nostra Sacramenta sunt septem. At Mosaïca non fuerunt septem, sed tantum quatuor, correspondentia Baptismo, Eucharistiæ, Pœnitentiæ, sacro Ordini

Ordini, vt dictum est. Respondeo. Mosaica fuerunt multo plura, quam quatuor, fuerunt enim variae purificationes ab immunditiis legalibus; & similiter variae expiationes à peccatis. Quæ tamen inter se diuersæ essent, repræsentabant tamen vnum Sacramentum nouæ legis, nempe Sacramentum Pœnitentiæ. Eodem modo fuerunt multa, quæ repræsentabant Eucharistiam.

QVÆSTIO II.

Quam vim, & efficaciam sanctificandi habuerint Sacramenta Mosaica.

1. Sensus est, quam sanctitatem significauerint & effecerint Sacramenta Mosaica? Tria probanda sunt. 1. Quod significauerint gratiam iustificantem, quæ est vera & interna sanctitas. 2. Quod tamen non effecerint aut contulerint gratiam iustificantem. 3. Sed quod contulerint sanctitatem, seu munditiam legalem. Sit ergo.

2. PRIMA CONCLUSIO. Sacramenta Mosaica erant signa gratiæ iustificantis, quæ in N. T. danda erat per Christum. Ita passim Theologi, qui asserunt, Sacramentum in genere nihil aliud esse, quam signum rei sacræ: vel, inuisibile gratiæ signum visibile. Et hoc interesse inter Sacramentum V. ac N. T. quod hoc sit signum gratiæ præsentis: illud fuerit signum gratiæ per Christum dandæ. Nam sicut nos in N. T. credimus, Christum venisse; ita Iudæi in V. T. credebant, venturum esse; Vnde, sicut nostra Sacramenta

menta significant gratiam, quæ reipsa datur per Christum; ita illorum Sacramenta significabant gratiam, quæ danda erat per Christum. Et hoc sensu dicit Apostolus Hebr. 10. 1. *Vmbra habens lex futurorum, non ipsam imaginem rerum.*

3. SECUNDA CONCLUSIO. Sacramenta Mosaica non efficiebant gratiam iustificantem, quam significabant: vel, Non erant signa practica gratiæ iustificantis: vel, Non habebant vim iustificandi, aut remittendi peccata, quoad culpam. (Quæ omnia ferè pro eodem vsurpantur.) Ita D. Thomas in 3. p. q. 62. art. 6. & alij passim, exceptis paucis. Et probatur primò ex iis Scripturæ locis, vbi Sacramenta Mosaica vocantur egena, infirma, & inutilia. Egena, quia non continebant gratiam: Infirma, quia non poterant à peccato liberare: Inutilia, propter eandem causam. Galatarum 4. 9. *Quomodo conuertimini iterum ad infirma & egena elementa?* id est, ad ceremonias & Sacramenta Mosaica. Et Hebræorum 7. 18. *Reprobatio sit præcedentis mandati, propter infirmitatem eius, & inutilitatem.* Vbi per mādātum intelligit legem Mosaicam, quæ ideo reprobata est, quia erat infirma & inutilis. Tamen si enim præscriberet multas ceremonias & Sacramenta, non tamen p̄ ea poterat hominem saluare. Quod etiam confirmatur ex sequentibus testimoniis. Ioan. 1. 17. *Lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est,* id est, Moses dedit populo nudam legem, nudas ceremonias, nuda Sacramenta. At Christus dedit etiam gratiā, quam Moses dare non potuit. Et Galat. 3. 11. *In lege nemo iustificatur apud Deum,* id est, vi legis: vel, vi sacrificiorum & Sacramentorum, quæ à lege præscripta sunt.

sunt. Et ibidem v. 21. *Si data esset lex, qua posset viuificare, verè ex lege esset iniustitia.* At ex lege non est iustitia: Ergo lex non potest viuificare. Ratio sumitur ex præcedenti conclusione; quia si Sacramenta Mosaïca contulissent gratiam, iam fuissent signa præsentis gratiæ, & non futuræ. Nec Apostolus dixisset: *Vmbra habens lex futurorum bonorum*; sed potius, *Habens præsentia bona, id est, præsentem gratiam, iustitiam, & salutem.*

4. TERTIA CONCLUSIO. Sacramenta Mosaïca conferebant quandam munditiam & sanctitatem legalem, quæ quidem non erat verà & interna sanctitas, sed tamen figura veræ & internæ sanctitatis.

Hæc conclusio clara est, si loquamur de purificationibus ab externis immunditiis, & de expiationibus ab externis peccatis. De reliquis Sacramentis sic ostenditur. Consecratio Sacerdotum (quo etiam spectat ablutio manuum, & rasio pilorum) efficiebat, vt aliqui è numero aliorum segregati, speciatim deputarentur ad cultum diuinum peragendum. Quæ deputatio erat quædam sanctitas legalis, quam non habebant Laïci. Similiter, Circūcisio efficiebat, vt homo qui antea reputabatur inter immundos & incircumcisos, trãferretur ad populum sanctum, & à Deo peculiariter electum, de quo scriptum est Exod. 19. 6. *Vos eritis mihi in regnū Sacerdotale, & gens sancta.* Et Deut. 7. 6. *Populus sanctus es Domino Deo tuo. Te elegi Dominus Deus tuus, vt sis ei populus peculiaris de cunctis populis, qui sunt super terram.* Ad hunc populum nemo admittebatur, nisi per Circumcisionem. Denique, Eius Agni Paschalis, & panum propitiationis

efficie

efficiebat, vt homines fierent participes cibi sanctificati; quæ erat quædam sanctitas legalis.

QVÆSTIO III.

An Sacramenta Mosaïca fuerint tam perfecta, quàm nostra?

1. **L**Vtherani & Caluinistæ docent, nihil interesse inter Sacramenta Mosaïca & nostra, quoad vim & efficaciam iustificandi: Ac proinde eandem vim & efficaciam habuisse Mosaïca, quàm habent nostra. Quod perinde est, ac si dicas, nihil interesse inter vmbra & imaginem; inter figuram & rem figuratam; inter ancillam & dominam; inter seruos & filios; inter Mosen & Christum. Quæ omnia absurda sunt.

7. Catholici assignant duplex discrimen. Vnum, quod Mosaïca non contulerint gratiam iustificantem, vt ostensum est. Nostra conferant, vt patet Actorum 2. 38. *Pœnitentiã agite, & baptizetur vnusquisque vestrum in nomine Iesu, in remissionem peccatorum vestrorum.* Et ad Titum 3. 5. *Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis.* Hoc discrimen agnoscit Augustinus in Psalm. 73. *Alia sunt, inquit, Sacramenta dantia salutem; alia promittentia Saluatorem. Sacramenta noui Testamenti dant salutem: Sacramenta veteris Testamenti promittebant Saluatorem.* Et ibidem: *Mutata sunt Sacramenta: facta sunt facilia, pauciora, salubriora, felicitiora.* Vide eundem Epist. 118. ad Ianuarium, & libro tertio de doctrina Christiana, capite nono, & libro decimo nono contra Faustum cap. 13.

3. Alterum est, quod Mosaïca constabant rebus, & non verbis: Nostra, rebus & verbis. Ita D. Thom. 3. p. quæst. 60. art. 6. ad 2. & 3. Et probatur, quia in veteri Testamento ubi præscribuntur præcepti ritus Sacramentorum, nulla fit mentio verborum, ut patet Genesis decimo septimo, ubi præscribitur ritus Circumcisionis. Et Exodi 12. ubi præscribitur ritus Agni Paschalis. Et Leuitic. 8. ubi præscribitur ritus ordinationis. Et sic deinceps. At in nouo Testamento nõ tantum rerum, sed etiam verborum fit mentio. Nam in Baptismo est ablutio aquæ, & verba baptizantis. Matthæi 78. 19. In Eucharistia, est panis & vinum, & verba consecrationis. Matth. 26. 26. In confirmatione, est impositio manuum, & oratio. Act. 8. 15. & 17. In extrema Vnctione, est Vnctio & oratio. Iacobi 5. 14. Rationem huius discriminis assignat D. Thomas, quia status veteris Testamenti erat imperfectior, quam est status noui Testamenti. Et habebat Fidem obscuriorem ac magis implicitam, quam nos habemus: Ergo etiam debebat habere Sacramenta obscuriora, id est, magis obscurè significantia. Cùm ergo verba sint clariora ad significandum, quàm externæ ceremoniæ; non debebant Sacramenta Mosaïca constare verbis, sed solis ceremoniis: alioqui fuissent æquè clara, ac nostra; quod est contra analogiam & differentiam veteris ac noui Testamenti, quæ initio huius libri explicata est.

4. Contra prius discrimen obiicit Calvinus illud 1. Corinth. 10. 3. *Omnes eandem escam spiritualem manducauerunt, & omnes eundem potum spiritualement biberunt.* Ex quo colligit, Iudæos eandem escam

eam manducasse in manna, quam nos manducauimus in Eucharistia: ac proinde manna & Eucharistiam esse eiusdem virtutis & efficaciam. Et confirmatur, quia esca illa, teste Apostolo, erat spiritalis: Ergo habebat effectum spirituale, & non tantum corporalem aut legalem. Vnde Augustinus tract. 26. in Ioannem, disputans de illo loco Pauli, dicit Sacramenta noua & vetera fuisse diuersa specie visibili, sed paria virtute spiritali.

5. Respondeo, Apostolus non confert nos cum Iudæis, sed Iudæos inter se: Neque dicit, Iudæos eandem escam nobiscum manducasse, sed omnes Iudæos, inter se collatos, eandem escam māducasse, ut patet ex contextu, qui sic habet: *Patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes mare transierunt, & omnes in Mose baptizati sunt in nube & in mari, & omnes eandem escam spiritualem manducauerunt.* Quod nõ potest secundum sensum litteralem intelligi de Christianis, sed de solis Iudæis. Sensus igitur Apostoli est hic: Quemadmodum Iudæi, tametsi omnes idem manna cœleste manducarēt, & eandem aquam diuinitus datam biberent; non tamen omnes salui facti sunt, sed multi in deserto perierunt, propter sua peccata: Ita nos Christiani, tametsi omnes eodem Baptismo, & eadem Eucharistia utamur, non tamen omnes saluabimur, nisi à peccatis abstineamus.

6. Nec obstat Augustinus, cuius verba sunt hæc: *In signis diuersa sunt, sed in re, quæ significatur paria sunt,* id est, Sacramenta vetera & noua sunt paria, quoad rem significatam; quia eundem Christum significant. Hinc non sequitur, esse paria, quoad efficaciam, sed solum quoad significatio-

nem. Nam vetera significabant Christum venturum: noua significant Christum præsentem. Et hoc sensu, tam vetera, quam noua, dicuntur spiritualia.

7. Contra posterius discrimen obiici potest, quod etiam in veteri Testamento, quando præscribuntur ritus Sacramentales, fiat mentio verborum, vt patet Leuit. 4. 26. Vbi describitur ritus sacrificij pro peccato, & postea subditur: *Rogabitque pro eo Sacerdos, & pro peccato eius, & dimittetur ei.* Respondeo. Non est certum, quod illud sacrificium fuerit Sacramentum. Et, si non fuit Sacramentum, cessat obiectio. Deinde, oratio Sacerdotis non erat de essentia sacrificij pro peccato; sed solum addebatur ad facilius impetrandam peccati remissionem. Hoc inde colligitur, quia in sacrificio pro peccato Sacerdotis nulla oratio adhibebatur; sed solum in sacrificio pro peccato alicuius de populo, vt patet ex loco citato.

QVÆSTIO IV.

Quid statuendum sit de Circumcisione?

1. **H**Actenus dixi de Sacramentis in genere. Nunc speciatim agendum est, primò, de Circumcisione. 2. de purificationibus ab externis immunditiis. De reliquis actum est antè: præsertim de Esu Agni Paschalis, cap. 13. §. 15. & sequentibus. De expiationibus à peccato, ibid. §. 31. De consecratione Sacerdotum, cap. 7. quæst. 3.

2. Igitur de Circumcisione quædam certa, quædam dubia sunt apud Theologos. Certa sunt hæc.

Primò,

Primò, quod Circumcisio à Deo instituta sit pro Abrahamo, & rota eius posteritate mascula. Genes. 17. 10.

3. Secundò, quod debuerit fieri octauo die, ibid. vers. 12. Nec poterat citius fieri, quia ante illum diem, propter infantis teneritatem, fuisset periculum mortis. Poterat tamen iusta de causa differri post octauum diem; sicut dilata est in deserto per quadraginta annos, ob continuam peregrinationem. Iosue 5. vers. 6. Vide ibi Serarium, & Vasquez in 3. part. disputat. 163. cap. 2.

4. Tertiò, quod debuerit fieri in carne præputij. Genes. 17. 11. Quia Adamus in isto membro sensit primum effectum suæ inobedientiæ, nempe rebellionem carnis. Genes. 2. 11.

5. Quartò, quod ob varios fines instituta sit. Primò, vt esset signum fœderis, seu pacti inter Deum & Abraham cum suis posteris. Genes. 17. 11. *Vt sit signum fœderis inter me & vos.* Hoc autem fœdus, ex parte Dei tale est: *Vt sim Deus tuus, & seminis tui post te.* Ex parte Abrahami: *Et tu ergo custodias pactum meum, & semen tuum post te in generationibus suis.* Vno verbo: Deus promittebat Abrahamo & posteris eius perpetuam protectionem. Hi vicissim promittebant Deo obedientiam & legis observationem. Secundò, vt esset signum fidei Abrahamæ, & iustitiæ per fidem adeptæ. Rom. 4. v. 11. Tertiò, vt esset typus, seu figura Baptismi. Col. 2. 11. Nam sicut Baptismus est signum, quo Christiani distinguuntur à non Christianis; ita Circumcisio fuit signum, quo Iudæi distinguebantur ab aliis gentibus. Et sicut nemo potest vsurpare alia Christianorù Sacramenta, nisi prius sit baptizatus;

ita nemo poterat usurpare Sacramenta Mosaica, nisi prius fuisset circumciscus. Denique, sicut susceptio Baptismi est quædam protestatio fidei Christianæ; ita susceptio Circumcisionis fuit quædam protestatio fidei Abrahæ. (Vide D. Thom. 3. p. quæst. 7. artic. 1.)

6. Dubia sunt hæc. Primò, An Circumcisio debuerit fieri cultro lapideo. Secundò, Quare Moses non circumciderit filium suum. Tertiò, Quare Iudæi non fuerint circumcisi in deserto per 40. annos. Quartò, An etiam gentiles debuerint circumcidi. 5. An licuerit circumcidere filios gentilium, inuitis parentibus. Et alia similia, de quibus Vasquez in 3. par. disputat. 163. cap. 3. & disputat. 164. cap. 1. & disputat. 155. cap. 8. Et Cornelius in cap. 4. Exodi vers. 24. & in cap. 17. Genes. vers. 12. & alij.

7. Præcipua dubitatio est, An etiam Circumcisio fuerit instituta in remedium peccati originalis? Et consequenter, an contulerit gratiam iustificantem? Multi affirmant cum Augustino. Alij rectius negant cum Iustino, Irenæo, Chrylostomo, vt Bellarminus lib. 2. de Sacramentis cap. 15. & 17. & Vasquez in 1. 2. disputat. 130. cap. 2. Et probatur primo ex illo Genesis 17. versu 10. *Hoc est pactum meum, quod obseruabitis inter me & vos. Circumcidetur ex vobis omne masculinum, & circumcidetis carnem præputij vestri, vt sit in signum fœderis inter me & vos.* Vbi assignatur finis, ob quem instituta fuit Circumcisio: Et nulla fit mentio remedij contra peccatum originale.

8. Secundò, ex illo Roman. 3. 1. *Quid ergo amplius Iudæo est? aut quæ utilitas circumcisionis?* Mul-

tum

rum quidem per omnem modum, quia credita sunt illis eloquia Dei. Vbi Apostolus ex professo quærit, quid Circumcisio profuerit Iudæis? Nec dicit profuisse ad remissionem peccati originalis (quod tamen maximè dicere debuisset, si verum esset) sed solum ad hoc profuisse, vt Iudæi per Circumcisionem separati à gentilibus, acceperint legem Mosaicam.

9. Idem docent ipsimet Iudæi, præsertim Philo in libro de Circumcisione, & Iosephus lib. 1. Antiquit. cap. 12. qui ambo rerum Iudaicarum fuerunt peritissimi. Accedit duplex ratio. Vna, quia Circumcisio debebat differri vsque ad octauum diem. Si ergo fuisset remedium peccati originalis, omnes infantes, qui moriebantur ante octauum diem, caruissent illo remedio, quod est durum asserere. Altera, quia Iudæi per 40. annos in deserto non fuerunt circumcisi. (Iosue 5. 6.) Quis autem credat, remedium peccati originalis tam diu fuisse neglectum, sciente & consentiente Mose?

10. Solet obiici illud Gen. 17. 14. *Masculus, cuius præputij caro circumcisa non fuerit, delebitur anima illius de populo suo, quia pactum meum irritum fecit.* Ex quo colligit Augustinus, omnes masculos non circumcisos perire, quia peccarunt in Adamo, & irritum fecerunt pactum de non comedendo fructu arboris; circumcisos autem non perire, quia per Circumcisionem liberati sunt ab illo peccato. Respondeo. Illud pactum, cuius ibi fit mentio, non est pactum de fructu arboris non comedendo, vt putat Augustinus; sed est pactum, quod inter Deum & Abrahamum, eiusque posteros in initum est, vt ante explicauimus. Est igitur hic sen-

X 5 sus:

fus: Quicumque masculus ex posteris Abraham non fuerit circumcissus, non censetur pertinere ad populum Dei electum; quia feci hoc pactum cum Abrahamo & posteris eius, ut nemo, nisi circumcissus, ad populum Dei admittatur.

11. Secundò obicitur: Circumcisio fuit figura Baptismi: At Baptismus institutus est in remediū peccati originalis: Ergo & Circumcisio. Respondeo. Non sequitur, ut patet in hoc simili discursu: Agnus Paschalis fuit figura Eucharistiæ: At Eucharistia instituta est ad conferendam gratiam ex opere operato: Ergo & Agnus Paschalis. Vel in hoc: Salomon fuit figura Christi: At Christus est Redemptor humani generis: Ergo & Salomon. Vel in hoc: Synagoga fuit figura Ecclesiæ. At Ecclesia est Catholica seu vniuersalis: Ergo & Synagoga. Ratio est, quia figura in duobus deficit à re figurata. 1. Quod non repræsentet rem figuratam in omnibus, sed in aliquo tantum. 2. Quod in eo ipso, in quo illam repræsentat, imperfectior sit quam res figurata. v. g. Circumcisio est figura Baptismi. In Baptismo multa spectari possunt. 1. Quod sit signum discernens, seu segregans Christianos ab aliis. 2. Quod conferat gratiam sanctificantem, & ea mediante, tollat peccatū originale. 3. Quod fiat per abluitionem aquæ. 4. Quod perficiatur per inuocationem sanctissimæ Trinitatis. Circumcisio non est figura Baptismi, vel non repræsentat Baptismum in his omnibus, sed tantum in primo. Et in eo ipso adhuc deficit. Est enim carnale signum, discernens Iudeos ab aliis. Baptismus est spirituale signum, discernens Christianos à non Christianis. Item, Baptismus est signū necessarium ad

ad salutem, quia nemo sine Baptismo saluari potest. (Ioan. 3. 5.) Circumcisio non est signum necessarium ad salutem, quia Niniuitæ & alij sine Circumcisione saluati sunt.

12. Eodem modo, manna est figura Eucharistiæ. At in Eucharistia multa spectari possunt. 1. Quod sit cibus & potus. 2. Quod cõtineat verum Corpus & Sanguinem Christi. 3. Quod conferat gratiam iustificantem. Et plura alia. Manna non repræsentat Eucharistiã in his omnibus; sed in eo quod sit cibus. Et in hoc ipso deficit. Non enim est cibus animæ, sicut Eucharistia; sed tantum corporis. Neque confert immortalitatem, sicut Eucharistia; sed relinquit hominem mortalem. Ioan. sexto, versu quadragesimo octauo. *Patres vestri manducauerunt manna in deserto, & mortui sunt. Hic est panis de celo descendens; ut si quis ex ipso manducauerit, non moriatur.* Idem dicendum est de Salomone respectu Christi; & de Synagoga respectu Ecclesiæ.

13. Ex hoc duplici defectu satis apparet, non licere argumentari à re figurata ad figuram, secundum æqualitatem aut puritatem; sed tantum, secundum quandam analogiam, qualis est inter vmbra, aut corpus; inter rudem delineationem imaginis, & perfectam imaginem. Itaque non valent hæ consequentiæ. Primò, Circumcisio est figura Baptismi: At Baptismus tollit peccatum originale: Ergo & Circumcisio. Secundò, Baptismus spiritualiter discernit Christianos ab aliis: Ergo & Circumcisio. Tertiò, Baptismus fit per abluitionem aquæ, & inuocationem Sanctissimæ Trinitatis: Ergo & Circumcisio. Hæc tamen valet: Circumcisio est figura Baptismi: Ergo debet esse

esse aliqua Analogia inter vtrumque, qualis est inter vmbra & corpus; inter inchoatū & perfectum. Hæc in eo consistit, quod sicut Circumcisio in carne distinguit Iudæos à gentilibus; ita Baptismus in anima distinguit Christianos à non Christianis, nempe per spiritualem characterem, qui animæ indelebiliter impressus est.

14. Tertio obiicitur: Non potest assignari aliud remedium peccati originalis in veteri Testamento quam Circumcisio: vel, si potest, assignetur. Respondeo. Assignetur huiusmodi remedium pro fœmellis, quæ non circumcidebantur; tunc assignabo pro masculis. Aut si nos latet, quo remedio vsæ sint fœmellæ: quid mirum si lateat, quo remedio vsi sint masculi? Iudæi debebāt vtrumque scire per traditionem. Nam ex Scriptura nihil certi haberi potest. Vide, quæ cap. 1. quæst. vltima de traditionibus dicta sunt.

QVÆSTIO V.

Quid statuendum de purificationibus ab immunditia legali?

1. Iudæi, qui contraxerant immunditiam legalem, debebant purificari, antequam admitterentur, vel ad ingressum templi, vel ad sacras oblationes, vel ad aliorum consortium. De hac purificationem breuiter agendum est per sequentes quæstiunculas.

2. Quæres 1. Quinam secundum legem Moysaicam erant immundi? Resp. Erant duplices immundi.

mundi. Alij in se: Alij ex contactu rei immundæ. In se immundi erant hi. 1. Puerperæ, (Leuit. 12. 2.) 2. Leprosi, (Leuit. 13. & 14.) 3. Semini flui, (Leuit. 15. 2.) 4. Polluti ex coitu, siue legitimo, siue illegitimo, (Leuit. 15. 16.) 5. Menstruatæ, (Leuit. 15. 19.) 6. hæmorroisicæ, id est, quæ multis diebus patiuntur fluxum sanguinis, extra tempus menstruale, (Leuitici 15. 25.)

3. Ex contactu autem rei immundæ fiebant immundi, qui sequuntur. 1. Qui tangebant leprosos, semini fluos, pollutos ex coitu, menstruatæ, hæmorroisicæ, aut illorum vel illarum vestes, aut sedilia, vt patet ex locis allegatis. 2. Qui tangebāt reptilia, aut alia animalia immunda, quibus non licebat vesci. (Leuit. 11. 43.) 3. Qui tangebant cadauera animalium immundorum, (Leuit. 11. 24.) 4. Qui tangebant cadauera animalium mundorum, quæ sponte erant mortua, (Leuit. 11. 39.) 5. Qui tangebant cadauera, aut ossa, aut sepulchra hominum mortuorum, (Num. 19. 11.) 6. Qui ingrediebantur domum vel tentorium, in quo iacebat mortuus. (Numerorum decimonono, vers. decimoquarto.) 7. Qui tangebant aquas expiationis, quibus immundi expiabantur. (Num. 19. 21.)

4. Quæres 2. Quomodo purificabantur, qui erant immundi in se? Respondeo. Non omnes eodem modo. Puerperæ purificabantur hoc modo. Si peperissent masculum, immundæ erant septem diebus, & manebant triginta tribus diebus in sanguine purificationis. Et tunc offerebant agnum anniculum in holocaustum, & pullum columbæ siue turturem pro peccato. Vel, si pauperes essent, duos turtures tantum, vel duos pullos colum

columbarum. Si autem peperissent fœmellam, immundæ erant quatuordecim diebus: & sexaginta sex diebus manebant in sanguine purificationis. Et tunc offerebant pro fœmella, sicut pro masculo. (Leuit. 12. per totum.)

5. Leprosi, antequam curata esset lepra, iubebantur hæc præstare. 1. habere vestes dissutas. 2. caput nudum. 3. os veste contactum. 4. clamare, sordidos se esse. (Leuit. 13. 44.) Quando autem curata erat lepra, expiabantur hoc modo. 1. Sacerdos aspergebat illos sanguine passeris, per alium passerem alligatum baculo cedrino, cum cocco & hyssopo: & mox passerem viuum permittebat auolare. 2. Ipsimet lauabant vestes suas, radebant pilos corporis, ac deinde lauabant se ipsos. 3. die octauo, si diuites erant, offerebant agnum pro delicto, & agnum pro peccato, & ouem anniculam in holocaustum, cum tribus decimis similæ, & olei sextario. Sin pauperes, offerebant agnum pro delicto, & duos turtures, vel duos pullos columbarum, vnum pro peccato, & alterum in holocaustum, cum tribus decimis similæ & olei sextario. 4. Sacerdos sanguine agni tingeat aurem illorum dexteram, & pollices dexteræ manus & pedis. 5. Ex oleo aspergebat septies coram tabernaculo: reliquum olei fundens super extremum auriculæ dextræ, & super pollices manus ac pedis dexteri, & super caput. (Leuit. 14. per totum.) Simili modo lustranda erat vestis aut domus, quando à lepra erat curata.

6. Seminiflui, id est, qui durantem seminis fluxum patiebantur ex debilitate naturæ, debebant sic purgari. Quando sanati erant, numerabant septem

ptem dies, & tunc lotis vestibus ac toto corpore erant mundi. Die autem octauo offerebant duos turtures, vel duos pullos columbarum: vnum pro peccato; & alterum in holocaustum. (Leuitici decimoquinto, versu 13.)

7. Polluti ex coitu (siue viri, siue fœminæ) lauabant totum corpus aqua; & erant immundi vsque ad vesperam (Leuit. 15. 16.) Menstruatæ septem diebus separabantur, (ibidem vers. 19.) Hæmorrhœis, quando sistebatur sanguis, numerabant septem dies, sicut feminiflui, & octauo die offerebant duos turtures, vel duos pullos columbarum: vnum pro peccato, & alterum in holocaustum (ibidem vers. 28. & 29.)

8. Quæres 3. Quomodo purificabantur, qui erant immundi ex cōtactu rei immundæ? Respondeo. Hæc ferè regula seruabatur. Eo die, quo tangebant rem immundam, manebant immundi vsque ad vesperam, seu vsque ad Solis occasum, & loti aqua expiabantur, vt patet Leuit. 15. vbi hæc verba sæpe repetuntur: *Qui tetigerit* (hanc vel illam rem immundam) *lauabit vestimenta sua, & ipse lotus aqua, immundus erit vsque ad vesperum.* Excipiebantur tamen, qui fiebant immundi ex cōtactu mortui, vel morticini, vel sepulchri hominis mortui. Nam illi manebant immundi septem diebus: & die tertio & septimo aspergebantur aqua lustrali, & sic expiabantur, (Numerorum decimonono, v. 11.)

9. Quæres 4. An omnes immundi, quamdiu erant immundi, debuerint extra castra habitare? Respondeo. Omnes quidem arcebantur ab ingressu templi, & à sacris oblationibus: Non tamen omnes eiciebantur extra castra. Sed hi soli. Pri-

mò, leprosi, seminflui, & polluti super mortuo, (Num. 5. 2.) Secundò, polluti ex nocturno somnio, (Deut. 23. 10.) Præter hos immundos, omnes omnino, siue mundi, siue immundi, debebant egredi castra, quoties ibant ad requisita naturæ, iuxta illud Deuter. 23. 12. *Habebis locum extra castra, ad quem egrediaris ad requisita natura, gerens paxillum in balneo: Cumque sederis, fodies per circuitum, & egesta humo operies, quo releuatus es.* Idque ob duas causas, vt ibidem insinuatur. 1. vt castra seruarietur munda contra morbos. 2. propter honorem Arcæ fœderis, in qua Deus habitabat in medio castrorum.

10. Quæres 5. An omnes immundi, qui contrahebant immunditiam legalem, simul contraxerint peccatum? Vel: An omnis immunditia legalis fuerit peccatum? Respondeo. Non omnis. Erat enim duplex immunditia Hebræorum. Vna erat vetita præcepto Dei; vt comedere carnes immundas, sanguinem, adipem, (Leuit. 11. per totum.) Item, comedere morticinum, vel laniatum à bestiis, (Leuit. 22. 8.) Item, tangere morticina immundorum, & tangere reptilia, (Leuit. 11. 43.) Igitur per horum esum, vel contactum, non tantum contrahebatur immunditia legalis, sed etiam peccatum. Altera immunditia non erat vetita præcepto Dei, sed solum indicata & statuta; vt tangere leprosum, vel seminfluum, pati lepram, fluxum seminis, menstrua. Nam de his non dicitur: *Ne tangatis ea, sed, qui tetigerit, immundus erit.* Vnde hæc non erant peccata, sed tantum inducebant irregularitatem legalem. Vide Cornelium in caput decimumquintum Leuitici.

11. Quæ

11. Quæres 6. Qualis erat illa aqua, qua immundi aspergebantur & mundabantur? Respondeo. Erat aqua lustralis, seu aqua lustrationis, vel expiationis, cui cineres ruffæ vaccæ erant infusi. Fiebat autem hoc modo: Sacerdos accipiebat ruffam vaccam sine macula, quæ non portauerat iugum. Hanc immolabat extra castra, & totam comburebat cum ligno cedrino, cocco bis tincto, & hyssopo. Illius cineres collecti spargebantur in aquam viuam, i. fontanam, seu fluentem. Et tunc aqua illa cineribus inspersa adhibebatur ad immundos purificandos. Num. 19. 2.

12. Nota 1. Hæc vacca in deserto immolabatur extra castra. In terra verò Palæstina immolabatur Ierosolymis extra portam. Et inde cineres deferiebantur ad singula oppida, vt vbique haberent aquam lustrationis pro vsu quotidiano. Omnes enim immunditiæ per hanc aquam tollebantur, vt colligitur ex illo Hebr. 9. 13. *Si enim sanguis hircorum & taurorum, & cinis vitule aspersus inquinatos sanctificat ad emundationem carnis, &c.*

13. Nota 2. Tradunt Hebræi, & ex eis Burgensis addit. 2. in cap. 19. Num. quod sex tantum vaccæ ruffæ fuerint immolatæ per totam durationem à Moyse vsque ad Christum. Prima tempore Moyfis. Secunda, tempore Esdræ. Tertia & quarta, tempore Simeonis iusti, qui fuit Pontifex, per annos octoginta. Quinta & sexta, tempore Ioannis Pontificis, qui fuit pater Mathathæ, à quo descenderunt Machabæi. Quod tamen non est verisimile. Nam pauci cineres vnus vaccæ, quæ tempore Moyfis immolata est, non poterant sufficere per tot annos, quot inter Moysem & Esdram.

Y

clapfi

elapsi sunt, præsertim pro tâta ludæorū multitudine, & pro quotidianis purificationib. quæ ex præcepto Dei fiebant. Vnde verisimilius est, quod tradunt Lyranus & Cornelius, singulis annis vnam vaccam esse immolatam.

14. Quæres 7. Quid significabant tot ac tam diuersæ purificationes ludæorum? Respondeo. Erant figuræ Sacramenti Pœnitentiæ, & significabant, quam serua futura esset contritio, confessio, purificatio, & munditia Christianorum, quam accuratum examen conscientia, quam diligens sollicitudo ad eluendam vel minimam labeculam animæ.

CAPVT XV.

De Obseruantis Legalibus.

OBSE RVANTIAE legales, quibus Iudæi discernebantur à Gentilibus, erant varia. 1. discretio ciborum mundorum ab immundis. 2. Abstinencia à sanguine & adipe. 3. Ieiunia. 4. Vota. 5. Iuramenta. 6. Solennitates Festorum. 7. Annus remissionis. 8. Iubilæum. 9. Rasio vel tonsio capitis ac barbæ. 10. Certus vsus vestium. Vide D. Thom. in 1. 2. quæst. 102. art. 6. Dicam aliquid de singulis.

De discretione ciborum mundorum ab immundis.

1. De hac discretione potissimum agitur Leuit. 11. & Deut. 14. Ex quibus locis colligi possunt aliquot

aliquot regula. 1. De pecoribus. 2. de piscibus. 3. de auiibus. 4. de aliis. Et quidem de pecoribus est hæc regula generalis: Omne animal, quod in duas partes findit vngulam, & ruminat, comedetis; vt bouem, ouem, capram, ceruum, capream, bubalum, tragelaphum, Pygargum, Orygem, camelopardalum, Leuit. 11. 3. & Deut. 14. 4.

2. Ex quo deducuntur aliæ tres. Prima, quod nec ruminat, nec vngulam diuidit, immundum est. Leuit. 11. 26. Secunda, Quidquid autem ruminat quidem, sed vngulam non diuidit, etiam immundum est, vt camelus, lepus, cherygryllus, Leuit. 11. 4. & Deut. 14. 7. Tertia, Quidquid non ruminat, etiam si vngulam diuidat, immundum est, vt sus, Leuit. 11. 7. & Deut. 14. 8.

3. De piscibus sunt duæ regula. Prior: Omne quod habet pinnulas & squamas, tam in mari, quàm in fluminibus & stagnis, comedetis. Posterior: Quidquid non habet pinnulas & squamas, immundum & abominabile est, Leuitic. 11. 9. & Deut. 14. 9.

4. Aues immundæ, quibus non licebat vesci, erant hæ: Aquila, Gryps, Halicetus, Ixion, Miluus, Vultur, Coruus, Struthio, Noctua, Larus, Accipiter, Bubo, Mergulus, Ibis, Cygnus, Onocrotalus, Porphyrio, Herodius, Charadrius, Vpupa, Vespertilio, Leuit. 11. 13. & Deut. 14. 12.

5. De aliis erant hæ regula. Prima, Omne de volucris, quod graditur super quatuor pedes, abominabile erit vobis. Leuit. 11. 20. Secunda, Quidquid autem ambulat quidem super quatuor pedes, sed habet longiora retro crura, per quæ salit super terram, comedere debetis, vt est bruchus, attacus,